

## PAPER DETAILS

TITLE: AHISKA TÜRKÜ VE TÜRK ÇOCUKLARIN BİLİSSEL STİLLERİNİN BAZI DEĞİSKENLERE  
GÖRE İNCELENMESİ

AUTHORS: ıgdem KAYA BAGDAS,Fatma KİLİN

PAGES: 487-507

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/519522>

# AHISKA TÜRKÜ VE TÜRK ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL STİLLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ\*

Çiğdem Kaya BAĞDAŞ\*\*

Fatma Elif KILINÇ\*\*\*

## ÖZ

Bireyin düşünme şekli ile ilgili olan bilişsel üslup en genel tanımıyla sorunlara yaklaşma biçimi olarak ifade edilmektedir. Bireylerin soruna yaklaşma biçimi düşünme sürecinde bireysel eğilimlerine ve tercihlerine göre farklılık göstermektedir. Erken yaşlardan itibaren bireyin içinde bulunduğu aile ortamı ve deneyimlediği yaşantılar yoluyla kişilik özelliği olmaya başlayan bilişsel üslup öğrenme stillerini de etkilemektedir. Bilişsel üslubun bireylerin algı, bellek, düşünme, sorun çözmedeki farklılıkları ile kişilik ve toplumsal değişkenlerle ilgili olduğu varsayılmaktadır. Bu nedenle araştırmada Ahıska Türkü ve Türk çocukların bilişsel stillerini bazı değişkenlere göre incelemek amaçlanmaktadır. Ahıska Türk'lerine ilişkin çalışmalar alan yazında sınırlıyken özellikle Ahıska Türkü ve Türk çocukları beraber ele alan çalışma ile literatürde karşılaşılmamıştır. Araştırmada Ahıska Türkü çocuklar ile Türk çocukların bilişsel stillerinde yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba yaşı ve aile yanında yaşayan birinin olma durumlarının çocukların bilişsel stilleri üzerinde etkili olma durumu incelenmektedir. İlişkisel tarama yöntemi kullanılan çalışmada veri toplama aracı olarak Ahıska Türkü ve Türk çocukların bilişsel stillerini incelemek amacıyla 'Kansas Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Düşünsellik- İçtepisellik Ölçeği A formu' ile araştırmacılar tarafından hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Çalışma grubunu Erzincan İli Üzümlü ilçesine göç ile yerleşen ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş 110 Ahıska Türkü çocuk ile Erzincan ili merkezinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş 110 Türk çocuk oluşturmaktadır.

---

\* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir ve 18-21 Ekim 2017 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

\*\* Öğr. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Çocuk Gelişimi Prog., Erzincan, cbagdas@erzincan.edu.tr

\*\*\* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara, fekilinc@ybu.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 29.05.2018 Kabul Tarihi: 05.07.2018

dır. Araştırma sonucunda; cinsiyet, yaş, aile yanında yaşayan birinin olma durumu, baba yaşı değişkenine göre Ahıska Türkü ve Türk Çocukların bilişsel stillerinde anlamlı farklılaşma görülmezken, kardeş sayısı ve anne yaşı değişkenlerinde ise Türk Çocuklarda anlamlı farklılaşmanın olduğu, Ahıska Türkü çocuklarda ise herhangi bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Ahıska Türkü, bilişsel stil, çocuk

## EXAMINING THE COGNITIVE STYLES OF AHISKA TURKS AND TURKISH CHILDREN ACCORDING TO SOME VARIABLES

### ABSTRACT

Cognitive style related to individual's thinking is described as a way of approaching problems with the most general definition. The way of approaching problems of individuals' varies according to their individual tendencies and preferences in the process of thinking. Cognitive style which has become a personality trait through individuals' family environment and experiences from early years also affects learning styles. It is assumed that cognitive style is related to individuals' differences in perception, memory, thinking, problem solving and personality and social variables. In this current, it is aimed to examine the cognitive styles of Ahıska Turks and Turkish children according to some variables. Studies on Ahıska Turks were limited in the field, especially in the study dealing with Ahıska Turks and Turkish children. In this study, the effects of age, gender, number of siblings, mother's and father's age and the presence of someone living with family on the cognitive styles of children in Ahıska Turks and Turkish children are investigated. This research is designed as a relational survey method and in order to explore the cognitive styles of Ahıska Turks and Turkish children the 'Kansas Reflection-Impulsivity Scale for Preschool (KRISP-A)' and 'Personal Information Form' prepared by the researchers were used as a data collections tools. The Working Group consists of five to six years old and 110 Ahıska Turks children who are settled in the district of Uzumlu in Erzincan Province and attending preschool and 110 Turkish children who attend preschool the center of Erzincan province. According to results, in terms of the variables of gender, age, the state of being someone who lives next to the family and fathers' age, there is no significant differentiation in the cognitive styles between Ahıska Turks and Turkish. However, in the variables of number of siblings and mothers' age, there is differentiation for Turkish children, whereas there is no differentiation in these variables for children of Ahıska Turks.

**Key Words:** Ahıska Turks, cognitive style, child

## GİRİŞ

Çocukların kişisel olarak bilgiyi alma, düzenleme, hatırlama ve gerektiğinde kullanma üzere bellekte tutabilme sürecinde tercih ettikleri yol, yöntem birbirinden farklılık göstermektedir (Witkin, Moore, Goodenough and Cox, 1977). Bu farklılıklar, çocukların ölçülen performans kapasitelerinin farklılıkları değil daha ziyade düşünme tarzı ve biçimi ile ilgili farklılıklardır (Sigel ve Brodzinsky, 1977). Çocuklar arasındaki düşünme tarz ve biçimlerini anlamak bireyin bilişsel üslupunu betimlemek ve değerlendirmek anlamına gelmektedir. Bilişsel üslup çocukların bireysel olarak zihinsel bir görev ve yaklaşım tarzlarını ortaya koymaktadır (Witkin, Moore, Goodenough ve Cox, 1977). Bilişsel üsluplardan en yaygın bilinen kavramsal tempo olarak da adlandırılan bilişsel tempo'dur (Carlson ve Meltzoff, 2008); bilişsel tempo ya içtepsel (impulsive) ya da düşünsel (reflective) olabilir. Bir problemi çözerken içtepsel çocuklar çabuk yanıt verir ve birçok yanlış yaparlar. Düşünsel çocuklar ise daha uzun bir süre harcar, ama çok daha az yanlış yaparlar (Gander ve Gardiner, 2004). İçtepsel çocuklara ilişkin yapılan boylamsal araştırmalarda çocukların kendilerini kontrol etme kabiliyetlerinin daha zayıf olduğu ve daha saldırgan oldukları belirlenmiştir (Messer ve Brodzinsky, 1981). Ayrıca içtepsellik çocukta ketlenme, korkma ve yetinme alanlarında kaygısal tepkilerle ilişkili olduğu da görülmüştür (Gander ve Gardiner, 2004). Çocukların toplumsal davranışlar ve kişilik özellikleri ile içtepsel-düşünsel bilişsel stil boyutu arasındaki bağlantıyı çalışan araştırmacılar, düşünsel çocukların; saldırganlık, ahlaki davranış ve denetim odağı açılarından daha başarılı olduklarını saptamışlardır. Ayrıca, sorun giderme, okumadaki başarı, akademik yeterlilik, matematik performansı, yaratıcılık açılarından düşünsel çocukların, içtepsellere oranla daha başarılı oldukları vurgulanmıştır (Seçer ve ark.,2009). Düşünseller bir göreve başlamadan önce, bir karar verirken ve başkalarının fikirlerini değerlendirirken üzerinde düşünürler. İçtepseller ise bunun aksine, dürtüsel olarak ihtiyatlı davranmazlar ve doğruluğu üzerinde yeterince düşünmeden problemlere hızlı çözüm yolu sunarlar (Özkan ve Yaralı Tozduman, 2016).

Farklı toplumlarda farklı düşünme ve algılama biçimleri görülmektedir. Bazı kültürler daha analitik bir düşünme biçimi sergilerken bazıları daha bütünsel bir düşünme biçimi gösterebilmektedirler (Varnum, Grossmann, Kitayama, and Nisbett, 2010). Bütünsel düşünenler büyük resimlerle, genellemelerle ve soyut şeylerle ilgilenmeyi severler; ayrıntılara pek dikkat etmezler. Analitik düşünenler ayrıntılarla, özel şeylerle ve somut örneklerle ilgilenmeyi severler (Umay ve Kızıltuğ, 2007). Farklı kültürlerin bilişsel tarzlarını inceleyen

araştırmalar kültürün beyinleri ve davranışları üzerinde güçlü, dayanıklı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Grove, 2017). Bu nedenle araştırmada Ahıska Türkü ve Türk çocukların bilişsel stillerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1921 Moskova Antlaşması sonucunda Türkiye'nin sınırları dışında kalarak Gürcistan'ın güneybatısında yer alan Ahıska, Adigön, Ahılkelek, Bogdanovka ve Aspinza ile bu bölgelere bağlı 200'den fazla köyden oluşmaktadır. Ahıska Türkleri ya da Mesket Türkleri adı ile bu coğrafyada yaşarlarken, 1944 yılı sürgünü gerçekleştirmiş ve sonrasında tekrar yaşadıkları topraklara dönemeyen Türkleri anlatan Ahıska bölgesi kelimesi kullanılmıştır. Ahıska Türkleri ya da Mesket Türkleri terimi etnik adlandırma olarak kullanılmamaktadır (Demiray, 2012). Ahıska Türklerinin SSCB tarafından ayrı bir nüfus sayım kategorisinde sayımları yapılmaması nedeni ile kesin nüfuslarını belirtmek mümkün olmamaktadır. 1989 Sovyet nüfus sayımına göre o dönemde Sovyetler Birliğinde, 207.502 "Türk" yaşıyordu. Ancak bu rakam gerçekleri yansıtmamaktadır. Bugün, 350.000 ile 400.000 Ahıska Türkü Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya Federasyonu, Türkiye, Ukrayna, Özbekistan ve Amerika Birleşik Devletlerinde yaşamaktadır (Aydingün ve ark., 2006). Ahıska Türkleri göç ile yerleştikleri ülkelerin dilini çocuklarının öğrenmesini ve bu ülkelerde eğitim görmelerini oldukça önemsemektedirler. Amerika'ya yerleşen Ahıska Türkü yetişkin ve çocuklar için dil öğrenmek önemli bir etkinlik olarak görülmektedir. Bunun için okullara, kurslara ve toplum merkezlerine gitmektedirler. Ahıska Türkleri göç ile gittikleri ülkelerde genellikle göçmen ve azınlık grupların olduğu yerlerde ikamet etmektedirler (Aydingün ve ark., 2006).

Alan yazında Ahıska Türklerine ilişkin yapılan çalışmaların sınırlı olduğu, ayrıca göçmen çocuklarla Türk çocukların karşılaştırıldığı çalışmaların yetersizliği görülmektedir. Araştırma Ahıska Türkü ve Türk Çocukların yaş, cinsiyet, aile ile yaşayan anne/babanne, dede vs. olma durumu, anne baba mesleği, anne baba eğitim durumu, kardeş sayısı gibi değişkenlerin Kansas Okul Öncesi Çocuklar için Düşünsellik İçtepisellik Ölçeğinin A formundan elde ettikleri hata sayısı ve düşünme süresi puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır.

## YÖNTEM

Anasınıfı ve ilkokul 1. sınıfa devam eden çocukların Ahıska Türkü ve Türk olmaları, cinsiyet, yaş, aile tipi, kardeş sayısı, anne-babanın; yaşı, eğitim durumu ve mesleği değişkenlerine göre incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen

araştırmada betimsel tarama modelinde ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modelleri ise iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2012).

### **Çalışma Grubu**

Araştırmının çalışma grubunu Erzincan İli Üzümlü ilçesinde yaşayan 5-6 yaşındaki 110 Ahıska Türkü çocuk ile Erzincan merkezde yaşayan 5-6 yaş 110 Türk çocuk oluşturmuştur. Örneklem grubu basit rasgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından Üzümlü ilçesinde anasınıfı ve ilkokul 1. sınıfa devam eden Ahıskalı öğrenci bulunan beş okul ile il merkezinde bulunan Türk çocukların devam ettiği iki okulda veri toplama çalışmaları yapılmıştır. Ahıska Türkü çocuklardan 57'si kız, 53'ü erkek çocuk; Türk çocuklardan 47'si kız, 63'ü erkek çocuktan oluşmaktadır.

Ahıska Türkü çocuklardan 17'si 5 yaş (60 ay), 93'ü 6 yaş (72 ay); Türk çocuklardan 49'u 5 yaş (60 ay), 61'i 6 yaş (72 ay) çocuktan oluşmaktadır.

### **Veri Toplama Araçları**

Veriler Wright (1971) tarafından geliştirilen ve Seçer ve ark. tarafından (2003) Türkçe'ye uyarlanan Kansas Okul Öncesi Çocuklar için Düşünsellik –İçtepisellik Ölçeği A formu ve araştırmacılar tarafından geliştirilen 'Kişisel Bilgi Formu' ile toplanmıştır. Ölçme aracı 10 resimden oluşmaktadır. Teste başlamadan önce teste ön hazırlık niteliği taşıyan beş örnek soru bulunmaktadır. Her çocuk için ortalama testi cevaplama süresi 20- 25 dakika sürmektedir. Araştırmacı çocukla birlikte önce beş örnek soru üzerinde çalışır, daha sonra ölçeğin uygulamasına geçilir. Ölçekte yer alan şekiller sırayla çocuğa gösterilerek çocuğa şöyle bir yönerge yönetilir: "Bu sayfada bir top var bu topun aynısı olan topu senin önündeki sayfada yer alan top çizimleri içinden bul ve göster". Bu talimat verilir verilmez, kronometreye basılır ve çocuğun ilk verdiği cevap süresi daha önceden çocuğun adına düzenlenmiş olan kâğıda kaydedilir. Eğer verdiği yanıt doğru değilse yanlış cevap olduğu söylenip doğru cevabı bulması için çocuk yönlendirilir. Doğru yanıtı verene kadar yaptığı hataların sayısı da bu arada cevap kâğıdına yazılır. 10 şekil bir oturumda tamamlanır. Her çocuğun ölçekten elde ettiği toplam cevap verme süresi ve hata sayısı ayrı ayrı toplanır. Her bir çocuk için ölçekten alınacak yanıtlama süresi ve hata sayısı ayrı kategoride toplanır (86).

## Uygulama

31.03.2017 tarih ve 29 karar nolu Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul kararı ve 12.06.2017 tarih ve 45468433-44-E.8715030 sayılı Erzincan İl Milli Eğitim Müdürlüğü araştırma izni ile Kansas Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Düşünsellik- İçtepisellik Ölçeği - A Formu Eylül 2017 ve Ekim 2017 tarihleri arasında araştırma için belirlenen çocuklara uygulanmıştır. İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullarda araştırma ölçekleri uygulanırken okul idaresi tarafından dikkati dağıtmayacak ve sessiz bir mekân tahsis edilmiş ölçekler çocuklara verilen mekânda uygulanmıştır. Araştırmacı okul idaresi tarafından çocuklara tanıtılmış ve zaman zaman okul idaresi ölçek uygulanırken gözlemci olarak bulunmuşlardır. Araştırmacı tarafından uygulama mekânında dikkat dağıtacak nesneler kaldırılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler iki oturum halinde çocuklara uygulanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce çocukları rahatlatmak amacıyla adı, yaşı gibi sorular sorulmuştur. Ölçekler uygulandıktan sonra çocuklar sınıflarına götürülmüştür. Kişisel bilgi formları ise öğretmenleri tarafından ailelere doldurtulmuştur.

## Verilerin Analizi

Anasınıfı ve ilkokul birinci sınıfa devam eden Ahıska Türkü ve Türk çocukların bilişsel stillerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmada kullanılan Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşünsellik-İçtepisellik Ölçeği A formundaki 10 şeklin gösterilmesi ile çocukların ilk cevap verme süresinin toplamı ve yaptıkları hata sayılarının toplamı ayrı ayrı kodlanarak sonuçlar yorumlanmıştır. Çocukların ölçek sorularına verdikleri cevaplara göre ortalamanın altında hata yapıp ortalamanın altında cevap verme süresine sahip olanlar Hızlı Doğrucular, ortalamanın altında hata yapıp ortalamanın üstünde cevap verme süresine sahip olanlar Reflektifler (Düşünseller), ortalamanın üstünde hata yapıp ortalamanın altında cevap verme süresine sahip olanlar İmpulsifler (İçtepiseller), ortalamanın üstünde hata yapıp ortalamanın üstünde cevap verme süresine sahip olanlar ise Yavaş Yanlışılar bilişsel stilinde yer almaktadır. Çalışma grubunu oluşturan toplam 220 Türk ve Ahıska Türkü çocuklarının uygulanan Kansas Düşünsellik-İçtepisellik ölçeğinin sonuçlarına göre hata sayısı ortalamaları 2,70 ve yanıt süresi ortalamaları ise 31,59 olarak belirlenmiştir.

Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 21.0 paket programı kullanılmıştır. Ahıska Türkü ve Türk çocukların bilişsel stillerinde cinsiyet, yaş, aile ile ya-

şayan anne/babanne, dede vs. olma durumu, kardeş sayısı, anne-baba yaşı, eğitim durumu ve mesleğine göre fark olup olmadığını incelemede tüm değişkenler kategorik düzeyde olduğu için çapraz tablo ve ki-kare analizi yöntemi kullanılmıştır. Ki-kare testi gerçekleştirilirken bir hücrede beklenen değer sayısı 5'in altında olan hücre sayısının %20'i aşmaması varsayımı her seferinde incelenmiş, sağlanmadığı durumlarda sadece çapraz tablo üzerinden yorumlar yapılmıştır.

## BULGULAR ve YORUMLAR

Anasınıfı ve ilkokul 1. sınıfa devam eden çocukların Ahıska Türkü ve Türk olmaları, cinsiyet, yaş, aile tipi, kardeş sayısı, anne-babanın; yaşı, eğitim durumu ve mesleği değişkenlerine göre incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmanın bulguları aşağıda verilmiştir.

**Tablo 1.** Ahıska Türkü ve Türk çocuğu olmalarına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepsisellik Ölçeğini yanıtlama süresi ve hata sayısına göre farklılaşmaya ait Mann Whitney U testi sonuçları

|                     |              | n   | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | Z     | p      |
|---------------------|--------------|-----|-----------------|--------------|-------|--------|
| <b>Yanıt Süresi</b> | Türk         | 110 | 120,93          | 13302,50     | 2,431 | 0,015* |
|                     | Ahıska Türkü | 110 | 100,07          | 11007,50     |       |        |
| <b>Hata Sayısı</b>  | Türk         | 110 | 106,64          | 11730,50     | 0,910 | 0,363  |
|                     | Ahıska Türkü | 110 | 114,36          | 12579,50     |       |        |

\*p<0,05

Tablo 1'e göre, anasınıfına ve ilkokul birinci sınıfa devam eden çocukların Kansas Düşünsellik ve İçtepsisellik Ölçeğini yanıtlama süresi Türk veya Ahıska Türkü olmalarına göre farklılaşırken ( $p<0,05$ ); bu ölçekte yaptıkları hata sayıları Türk veya Ahıska Türkü olmalarına göre farklılaşmamaktadır ( $p>0,05$ ). Sıra ortalamaları incelendiğinde Türk çocuklarının yanıtlama süresi sıra ortalaması 120,93 iken Ahıska Türk çocuklarının yanıtlama süresi 100,07'dir. Diğer bir deyişle Türk çocukları daha düşünsel iken Ahıska Türk çocukları daha içtepsisel davranmaktadır.



**Tablo 2.** Ahıska Türkü ve Türk çocuklarının cinsiyete göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısına bakımından farklılaşmaya ait Mann Whitney U testi sonuçları

|                           |                     |       | n  | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | Z     | p     |
|---------------------------|---------------------|-------|----|-----------------|--------------|-------|-------|
| <b>Türk çocuğu</b>        | <b>Yanıt Süresi</b> | Kız   | 47 | 56,81           | 2670,00      | 0,372 | 0,710 |
|                           |                     | Erkek | 63 | 54,52           | 3435,00      |       |       |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | Kız   | 47 | 59,02           | 2774,00      | 1,014 | 0,311 |
|                           |                     | Erkek | 63 | 52,87           | 3331,00      |       |       |
| <b>Ahıska Türk çocuğu</b> | <b>Yanıt Süresi</b> | Kız   | 57 | 49,86           | 2842,00      | 1,923 | 0,054 |
|                           |                     | Erkek | 53 | 61,57           | 3263,00      |       |       |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | Kız   | 57 | 59,58           | 3396,00      | 1,413 | 0,158 |
|                           |                     | Erkek | 53 | 51,11           | 2709,00      |       |       |

Tablo 2 incelendiğinde anasınıfına ve ilkökul birinci sınıfa devam eden hem Türk çocukları hem de Ahıska Türk çocukları için cinsiyete göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri ve hata sayıları farklılaşmamaktadır ( $p>0,05$ ). Diğer bir deyişle hem Türk çocuklarının hem de Ahıska Türk çocuklarının düşünsellik-içtepisellik durumları cinsiyete göre değişmemektedir.

**Tablo 3.** Ahıska Türkü ve Türk çocuklarının yaşa göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısı bakımından farklılaşmaya ait Mann Whitney U testi sonuçları

|                           |                     |       | n  | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | Z     | p     |
|---------------------------|---------------------|-------|----|-----------------|--------------|-------|-------|
| <b>Türk çocuğu</b>        | <b>Yanıt Süresi</b> | 5 yaş | 49 | 58,43           | 2863,00      | 0,863 | 0,388 |
|                           |                     | 6 yaş | 61 | 53,15           | 3242,00      |       |       |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | 5 yaş | 49 | 52,17           | 2556,50      | 0,994 | 0,320 |
|                           |                     | 6 yaş | 61 | 58,17           | 3548,50      |       |       |
| <b>Ahıska Türk çocuğu</b> | <b>Yanıt Süresi</b> | 5 yaş | 17 | 42,03           | 714,50       | 1,894 | 0,058 |
|                           |                     | 6 yaş | 93 | 57,96           | 5390,50      |       |       |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | 5 yaş | 17 | 52,35           | 890,00       | 0,449 | 0,653 |
|                           |                     | 6 yaş | 93 | 56,08           | 5215,00      |       |       |

Tablo 3 incelendiğinde anasınıfına ve ilkokul birinci sınıfa devam eden hem Türk çocukları hem de Ahıska Türk çocukları için yaşa göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri ve hata sayıları farklılaşmamaktadır ( $p>0,05$ ). Diğer bir deyişle yaşa göre hem Türk çocuklarının hem de Ahıska Türk çocuklarının düşünsellik-içtepisellik durumları değişmemektedir.

**Tablo 4.** Ahıska Türkü ve Türk çocukların aile ile yaşayan bir akraba olma durumuna göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısı bakımından farklılaşmaya ait Mann Whitney U testi sonuçları

|                           |                     |     | n   | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | Z     | p             |
|---------------------------|---------------------|-----|-----|-----------------|--------------|-------|---------------|
| <b>Türk çocuğu</b>        | <b>Yanıt Süresi</b> | Var | 10  | 64,90           | 649,00       | 0,977 | 0,328         |
|                           |                     | Yok | 100 | 54,56           | 5456,00      |       |               |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | Var | 10  | 61,75           | 617,50       | 0,659 | 0,510         |
|                           |                     | Yok | 100 | 54,88           | 5487,50      |       |               |
| <b>Ahıska Türk çocuğu</b> | <b>Yanıt Süresi</b> | Var | 29  | 44,10           | 1279,00      | 2,242 | <b>0,025*</b> |
|                           |                     | Yok | 81  | 59,58           | 4826,00      |       |               |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | Var | 29  | 60,24           | 1747,00      | 0,947 | 0,343         |
|                           |                     | Yok | 81  | 53,80           | 4358,00      |       |               |

\* $p<0,05$

Tablo 4 incelendiğinde anasınıfına ve ilkokul birinci sınıfa devam eden hem Türk çocukları hem de Ahıska Türk çocukları için ailenin yanında bir akraba yaşaması durumuna göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini hata sayıları farklılaşmamaktadır ( $p>0,05$ ). Yanıtlama süresi açısından bakıldığında ise aile yanında birinin bulunmasına göre Türk çocukları için farklılaşma görülmezken ( $p>0,05$ ), Ahıska Türk çocukları için farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde Ahıska Türk çocukları için ailenin yanında bir akraba bulunan çocuklar (44,10) ailesinin yanında bir akrabası yaşamayan çocuklardan (59,58) daha kısa sürede yanıtlamıştır. Diğer bir deyişle Ahıska Türk çocuklarının için ailesinin yanında bir akrabası olanlar daha içtepisel düşünce tarzına sahiptir. Türk çocuklarında aile ile yaşayan bir akraba olma durumunun fark oluşturmadığı yani düşünme tarzını etkilemediği görülmüştür.

**Tablo 5.** Ahıska Türkü ve Türk çocukların kardeş sayısına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısı bakımından farklılaşmaya ait Kruskal Wallis H testi sonuçları

|                           |                     |                  | n  | Sıra Ortalaması | sd |       | p     |
|---------------------------|---------------------|------------------|----|-----------------|----|-------|-------|
| <b>Türk çocuğu</b>        | <b>Yanıt Süresi</b> | Tek çocuk        | 16 | 59,88           |    |       |       |
|                           |                     | 2 kardeş         | 61 | 51,93           | 2  | 1,711 | 0,425 |
|                           |                     | 3 kardeş ve üstü | 33 | 59,97           |    |       |       |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | Tek çocuk        | 16 | 40,16           |    |       |       |
|                           |                     | 2 kardeş         | 61 | 58,39           | 2  | 4,468 | 0,107 |
|                           |                     | 3 kardeş ve üstü | 33 | 57,59           |    |       |       |
| <b>Ahıska Türk çocuğu</b> | <b>Yanıt Süresi</b> | Tek çocuk        | 12 | 37,42           |    |       |       |
|                           |                     | 2 kardeş         | 57 | 59,75           | 2  | 4,881 | 0,087 |
|                           |                     | 3 kardeş ve üstü | 41 | 54,89           |    |       |       |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | Tek çocuk        | 12 | 52,50           |    |       |       |
|                           |                     | 2 kardeş         | 57 | 58,99           | 2  | 1,471 | 0,479 |
|                           |                     | 3 kardeş ve üstü | 41 | 51,52           |    |       |       |

Tablo 5 incelendiğinde anasınıfına ve ilkökul birinci sınıfa devam eden hem Türk çocukları hem de Ahıska Türk çocukları için kardeş sayısına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri ve hata sayıları farklılaşmamaktadır ( $p>0,05$ ). Diğer bir deyişle hem Türk çocuklarının hem de Ahıska Türk çocuklarının düşünsellik-içtepisellik durumları kardeş sayısına göre değişmemektedir.

Anasınıfına ve ilkökul birinci sınıfa devam eden Ahıska Türkü ve Türk çocuklarının anne ve baba yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısı bakımından farklılık olup olmadığını incelemek için normal dağılım varsayımına bakılmış ve sağlanmadığı görülmüştür. Ahıska Türk Çocukları için anne yaşı değişkeninde iki düzeyde katılımcı bulunduğu için ve baba yaşı değişkeninde 36 yaş ve üzerinde bir katılımcı bulunduğu ve bu düzey dışarıda bırakıldığında iki düzey kaldığı için anlamlı farklılık Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Diğer durumlar için

ikiden fazla düzey olduğundan Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9’da verilmiştir.

**Tablo 6.** Türk çocuklarının anne yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısı bakımından farklılaşmaya ait Kruskal Wallis H testi sonuçları

|                    |                               | n  | Sıra Ortalaması | sd | p     | Anlamlı fark |
|--------------------|-------------------------------|----|-----------------|----|-------|--------------|
| <b>Türk çocuğu</b> | 25 yaş ve altı                | 12 | 47,25           | 3  | 3,122 | 0,373        |
|                    | <b>Yanıt Süresi</b> 26-30 yaş | 46 | 61,33           |    |       |              |
|                    | 31-35 yaş                     | 40 | 51,05           |    |       |              |
|                    | 36 yaş ve üstü                | 12 | 56,25           | 3  | 9,552 | 0,023*       |
|                    | 25 yaş ve altı                | 12 | 31,38           |    |       |              |
|                    | <b>Hata Sayısı</b> 26-30 yaş  | 46 | 54,46           |    |       |              |
|                    | 31-35 yaş                     | 40 | 63,14           |    |       |              |
|                    | 36 yaş ve üstü                | 12 | 58,17           |    |       |              |

\*p<0,05

Tablo 6 incelendiğinde anasınıfına ve ilkokul birinci sınıfa devam eden Türk çocukları için anne yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri farklılaşmazken ( $p>0,05$ ); hata sayıları farklılaşmaktadır ( $p<0,05$ ). Bu farklılaşmanın anne yaşının hangi düzeylerinden kaynaklandığını tespit etmek için Benforoni düzeltmesi dikkate alınarak ikili gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda farklılaşmanın annesi 25 yaş ve altında olan Türk çocukları ile 31-35 yaş arasında olanlardan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde annesi 31-35 yaş arasında olan çocukların hata sayılarının (63,14) annesi 25 yaş ve altında olanlardan (31,38) daha yüksek olduğu görülmektedir.

**Tablo 7.** Ahıska Türkü çocuklarının anne yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısı bakımından farklılaşmaya ait Mann Whitney U testi sonuçları

|                           |                     |           | N  | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | Z     | p     |
|---------------------------|---------------------|-----------|----|-----------------|--------------|-------|-------|
| <b>Ahıska Türk çocuğu</b> | <b>Yanıt Süresi</b> | 26-30 yaş | 89 | 54,43           | 4844,50      | 0,723 | 0,470 |
|                           |                     | 31-35 yaş | 21 | 60,02           | 1260,50      |       |       |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | 26-30 yaş | 89 | 57,17           | 5088,50      | 1,151 | 0,250 |
|                           |                     | 31-35 yaş | 21 | 48,40           | 1016,50      |       |       |

Tablo 7 incelendiğinde anasınıfına ve ilkokul birinci sınıfa devam eden Ahıska Türk çocukları için anne yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri ve hata sayıları farklılaşmamaktadır ( $p>0,05$ ). Diğer bir deyişle Ahıska Türk çocukların düşünsellik-içtepisellik durumları anne yaşına göre değişmemektedir.

**Tablo 8.** Türk çocukların baba yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısı bakımından farklılaşmaya ait Kruskal Wallis H testi sonuçları

|                    |                     |                | n  | Sıra Ortalaması | sd | p     | Anlamlı Fark  |
|--------------------|---------------------|----------------|----|-----------------|----|-------|---------------|
| <b>Türk çocuğu</b> | <b>Yanıt Süresi</b> | 26-30 yaş      | 37 | 58,84           | 2  | 0,782 | 0,677         |
|                    |                     | 31-35 yaş      | 52 | 52,83           |    |       |               |
|                    |                     | 36 yaş ve üstü | 21 | 56,24           |    |       |               |
|                    | <b>Hata Sayısı</b>  | 26-30 yaş      | 37 | 43,11           | 2  | 8,672 | <b>0,013*</b> |
|                    |                     | 31-35 yaş      | 52 | 61,44           |    |       |               |
|                    |                     | 36 yaş ve üstü | 21 | 62,62           |    |       |               |

\* $p<0,05$

Tablo 8 incelendiğinde anasınıfına ve ilkokul birinci sınıfa devam eden Türk çocukları için baba yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri farklılaşmazken ( $p>0,05$ ); hata sayıları farklılaşmaktadır ( $p<0,05$ ). Bu farklılaşmanın baba yaşının hangi düzeylerinden kaynaklan-

diğini tespit etmek için Benforoni düzeltmesi dikkate alınarak ikili gruplar arasında Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda farklılaşmanın babası 26-30 yaş arasına olan Türk çocukları ile 31-35 yaş arasında olanlardan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde babası 31-35 yaş arasında olan çocukların hata sayılarının (61,44), babası 26-30 yaş arasında olanlardan (43,11) daha yüksek olduğu görülmektedir.

**Tablo 9.** Ahıska Türk çocuklarının baba yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini tamamlama süresi ve hata sayısı bakımından farklılaşmaya ait Mann Whitney U testi sonuçları

|                           |                     |           | n  | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | Z     | p     |
|---------------------------|---------------------|-----------|----|-----------------|--------------|-------|-------|
| <b>Ahıska Türk çocuğu</b> | <b>Yanıt Süresi</b> | 26-30 yaş | 89 | 54,39           | 4840,50      | 0,427 | 0,670 |
|                           |                     | 31-35 yaş | 20 | 57,73           | 1154,50      |       |       |
|                           | <b>Hata Sayısı</b>  | 26-30 yaş | 89 | 56,22           | 5003,50      | 0,863 | 0,388 |
|                           |                     | 31-35 yaş | 20 | 49,58           | 991,50       |       |       |

Tablo 9 incelendiğinde anasınıfına ve ilkokul birinci sınıfa devam eden Ahıska Türk çocukları için baba yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri ve hata sayıları farklılaşmamaktadır ( $p>0,05$ ). Diğer bir deyişle Ahıska Türk çocuklarının düşünsellik-içtepisellik durumları baba yaşına göre değişmemektedir.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda çocukların *ait oldukları kültüre* göre Kansas Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar için Düşünsellik İçtepkisellik ölçeğinden aldıkları puanların farklılaştığı tespit edilmiştir. Çocukların bilişsel stil ölçeğini yanıtlama süreleri ait olduğu kültüre göre farklılaşırken, hata sayıları farklılaşmamaktadır. Bu sonuç Türk çocukların düşünsel, Ahıska Türkü çocukların ise içtepkisel olduğunu göstermektedir. Ahıska Türkü çocuklar daha çok hızlı doğrucular ve yavaş yanlışçılar bilişsel stillerinde yer alırken, Türk çocuklarının daha çok yavaş doğrucular ve hızlı yanlışçılar bilişsel stilinde yer almaktadır. Ahıska Türkü çocukların Türk çocuklardan daha fazla içtepkisel (impulsiv) çıkmalarının nedeninin; çocukların düzenli yaşamdan yoksun olmaları, anne babanın çocuk yetiştirme teknikleri ve kültürel özelliklerin etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Ahıska Türkü ve Türk çocuklarının **yaş** değişkenine göre bilişsel stilleri incelendiğinde anasınıfına ve ilkokul birinci sınıfa devam eden hem Türk çocukları hem de Ahıska Türkü çocukların Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süreleri ve hata sayılarında farklılaşma görülmemektedir. Diğer bir deyişle yaşa göre hem Türk çocuklarının hem de Ahıska Türkü çocukların düşünsellik-içtepkisellik durumları değişmemektedir. Benzer şekilde Yaralı (2015) yaş ile bilişsel stil arasında anlamlı farklılık bulamamış, ancak reflektif çocukların daha çok altı yaşında olduğunu tespit etmiştir. Doğan (2013) araştırmasında yaşı büyük çocukların hata sayılarının daha düşük olduğunu fakat yanıt süresinde farklılaşmanın olmadığını tespit etmiştir. Ceylan'ın (2008) yaptığı araştırmada yaş değişkeni ile hata sayıları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamış, yaş ile yanıt süresi arasında farklılaşmanın olduğunu bulmuştur. Ayrıca altı yaş grubu çocukların, beş yaş grubu çocuklarına göre soruları daha kısa sürede cevapladıkları sonucuna ulaşmıştır. Seçer, Sarı, Çeliköz ve Üre (2009)'nin araştırmalarında okul öncesi dönem çocuklarının yanıt sürelerinde yaş değişkenine bakıldığında anlamlı farklılık görülmemiştir. Çocukların yaşları büyüdükçe hata sayılarında bir azalma görülmüştür. Ancak Durak Demirhan (2012) araştırmasının yaş değişkeninde beş yaş çocuklarının altı yaş çocuklarından daha çabuk cevap verdiğini bu durumun yaşı küçük çocukların daha fazla hata yapacağı diğer bir deyişle içtepkisel olduklarını bulmuştur. Seçer, Çeliköz, Erişen ve Durak (2009) yaptıkları araştırmada, öğrencilerin yanıt sürelerinde ve yaptıkları hata sayılarında yaş değişkeni açısından fark bulunmuştur. Çocukların yaşları büyüdükçe hata sayılarında bir azalma olduğu görülmektedir. Yaşı büyük çocukların yaşı küçük çocuklara göre daha az sayıda hata yaptıkları görülmektedir.

Ahıska Türkü çocuklar için **cinsiyete** göre hızlı doğrucular ve yavaş yanlışçılar bilişsel stiline sahip olma durumu; Türk çocukları için cinsiyete göre hızlı doğrucular (reflektif) ve hızlı yanlışçılar (impulsif) bilişsel stiline sahip olma durumu incelendiğinde Ahıska Türkü çocukların yavaş doğrucular için erkeklerin, hızlı yanlışçılar için ise kızların oranının daha yüksek olduğu belirlenmiş fakat bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Benzer şekilde (Özkan, ve Tozduman-Yaralı, 2016) yaptıkları araştırmada çocukların cinsiyet değişkeni ile bilişsel stilleri arasında farklılaşma görülmemiştir. Yaralı (2015) cinsiyete göre çocukların bilişsel stillerinde farklılık olmadığı sonucuna ulaşmış, erkek çocukların daha fazla reflektif düşünce stiline sahip olduğunu tespit etmiştir. Seçer, Sarı, Çeliköz ve Üre (2009)'nin yaptığı çalışmada da cinsiyeti farklı çocukların yanıtlama sürelerinde herhangi bir farklılık görülmemiş, kız çocukların erkek çocuklara göre daha az hata sayısına sahip oldukları bulunmuştur. Buna karşın Ward'ın (1968) yaptığı araş-

tırmada çocukların bilişsel stil boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı ilişki görülürken bu durumun çocukların Kansas Düşümsellik ve İçtepisellik Ölçeği'ne ilişkin hata sayısı puanlarında olduğunu göstermiştir. Yapılan araştırmaların sonuçları incelendiğinde mevcut araştırmanın sonucuyla benzerlik gösterdiği görülmüştür. Bu durum cinsiyet değişkeninin çocukların bilişsel stillerinde farklılaşma oluşturmadağıını destekler nitelik taşımaktadır.

Ahıska Türk çocukları **kardeş sayısı** değişkeni ile bilişsel stil bakımından incelendiğinde kardeş sayısına bakılmaksızın genel olarak hızlı doğrucular ve hızlı yanlışçılar bilişsel stilinde yer aldıkları görülmektedir. Türk çocukları için ise kardeşi olmayanların genel olarak hızlı doğrucular (reflektif) ve yavaş doğrucular bilişsel stilinde; bir kardeşi olanların genel olarak hızlı yanlışçılar (impulsif) bilişsel stilinde; iki ya da daha fazla kardeşi olanların ise daha çok hızlı doğrucular (reflektif) ve yavaş yanlışçılar bilişsel stilinde yer aldığı tespit edilmiştir. Buna göre kardeş sayısı değişkeni ile bilişsel stil arasında istatistiki açıdan anlamlı fark tespit edilememiştir. Doğan (2013) araştırmasında çocukların bilişsel stil ölçeğinden aldıkları hata sayısı ve yanıtlama süresi ile kardeş sayısı değişkeni arasında istatistiki açıdan anlamlı farklılık bulmamıştır. Seçer, Sarı, Çeliköz ve Üre (2009)'nin araştırmasındaki sonuç kardeş sayısının etkili olduğunu göstermektedir. Kardeşi olmayan çocuklar ile ikiden fazla kardeş sahibi olan çocuklar, bir kardeşi olan çocuklara kıyasla daha çok hata yapmışlardır. Bu etkinin çocukların hata sayılarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Durak Demirhan (2012) araştırmasında içtepkisellik puan türü kardeş sayısı arttıkça yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Buna göre en dezavantajlı grup kardeş sayısı çok olan çocuklar olarak belirlenmiştir. Eska ve Black (1971) araştırmalarında aile büyüklüğünün çocukların bilişsel stillerine etkisini incelemiş sonuç olarak çok kardeşe sahip olan çocukların daha çok impulsif olan çocuklar olduğunu tespit etmiştir. Yaralı (2015) yaptığı araştırmada çocukların bilişsel tempoları ile kardeş varlığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Yavaş yanlışçı çocukların daha fazla kardeşe sahip olduğu, hızlı doğrucu çocukların ise daha çok ilk çocuk oldukları bulunmuştur. İlk çocukların daha mükemmelliyetçi olması ailenin beklentilerini fazla olması bu çocuklarda daha az hata yapma ve hızlı cevap vermeye neden olmuş olabilir.

Ahıska Türkü çocuklar ve Türk çocuklar için hızlı doğrucular ve hızlı yanlışçılar bilişsel stilinde geniş **aile yapısına** sahip çocukların oranının çekirdek aile yapısına sahip çocuklara göre fazla; yavaş doğrucular bilişsel stilinde ise hem geniş aile hem de çekirdek aile yapısı durumları için çocukların oranının çok yakın olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada hem Ahıska Türkü hem de



Türk çocukların KDIÖ hata sayılarında istatistiki olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. Ölçeğin yanıtlama süresi açısından bakıldığında ise geniş aile tipinde olan Türk çocuklarda farklılaşma bulunmazken Ahıska Türkü çocuklarda farklılaşma tespit edilmiştir. Bu durum geniş ailede yaşayan Ahıska Türkü çocukların daha içtepkisel düşünme stiline sahip olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle çocukların geniş ailede yaşıyor olması çocukların bilişsel stilini olumsuz etkilemektedir. Aile yapısı değişkenini daha net inceleyen araştırmalar ile bu konuya ilişkin daha detaylı bilgilere ulaşılabileceği öngörülmektedir. Sarıca (2010) araştırmasında beş ve altı yaşındaki okul öncesi eğitim gören çocukların benlik algıları ile çeşitli değişkenler arasında anlamlı farklılık tespit edilip edilemeyeceğini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda çekirdek ailede yaşayan çocukların benlik kavramı düzeyleri geniş ailede yaşayan çocuklara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Ahıska Türkü ve Türk çocukların **anne yaşına** göre bilişsel stilleri incelendiğinde Ahıska Türk çocuklarında anne yaşı değişkeninin bilişsel stilleri üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Türk çocuklarında ise hızlı doğrucu bilişsel stilinde anne yaş aralığının 25 yaş ve altında olanların, anne yaşı 26-30 olanların bilişsel stillerinin yavaş doğrucu ve hızlı yanılgıcı olduğu, 31-35 arası olanların daha çok hızlı doğrucular ve hızlı yanılgıcılar bilişsel stilinde; 36 ve üstü olanların ise daha çok hızlı doğrucular ve yavaş yanılgıcılar bilişsel stilinde yer aldıkları tespit edilmiştir. Türk çocukları için anne yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri farklılaşmazken hata sayıları farklılaşmaktadır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda farklılaşmanın annesi 25 yaş ve altında olan Türk çocukları ile 31-35 yaş arasında olanlardan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde annesi 31-35 yaş arasında olan çocukların hata sayılarının (63,14) annesi 25 yaş ve altında olanlardan (31,38) daha yüksek olduğu görülmektedir. Aksine Demir (2010) okul öncesine devam eden 36- 60 aylık çocukların bilişsel gelişim düzeylerini karşılaştırdığı araştırmasında, ilk uygulamada anne yaşı ile çocukların bilişsel gelişim düzeyleri arasında farklılaşma bulunmazken ikinci uygulamada anne yaşı 21-25 olanların anne yaşı 36 ve üstü olan gruba göre 21-25 yaş aralığındaki grubun lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Ahıska Türk ve Türk çocuklarının **baba yaşına** göre bilişsel stilleri incelendiğinde Ahıska Türk çocuklarının baba yaşının bilişsel stil üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Ahıska Türk çocukların baba yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri ve hata sayıları

farklılaşmamaktadır. Buna göre Ahıska Türk çocuklarının düşünsellik-içtep-kisellik durumları baba yaşına göre değişmemektedir. Türk çocukların baba yaşına göre Kansas Düşünsellik ve İçtepisellik Ölçeğini yanıtlama süresileri farklılaşmazken; hata sayıları farklılaşmaktadır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda farklılaşmanın babası 26-30 yaş arasına olan Türk çocukları ile 31-35 yaş arasında olanlardan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilen öneriler:

- Çocuklar aile dışından bireylerle daha sık vakit geçirmeye yönlendirilmelidir.
- Toplumda yaşayan çeşitli kültür, ırk ve etnik kökenli çocukların bilişsel stilleri çeşitli değişkenlere göre incelenmelidir.
- Diğer göçmen grupları da dahil ederek daha geniş evrenle, çocukların reflektif-impulsif bilişsel stil boyutu üzerinde etkili olabilecek değişkenlerle karşılaştırmalı araştırmalar yapılmalıdır.
- Eğitim müfredatları gözden geçirilerek çocukların bilişsel stillerine katkı sağlayacak etkinliklere sıklıkla yer verilmelidir.
- Öğretmen yetiştiren kurumlar da ve öğretmenlerde reflektif-impulsif bilişsel stil boyutu ile ilgili bakış açısı geliştirmeye yönelik seminerler verilmelidir.
- Anaokullarının, anasınıflarına göre çocukta reflektif bilişsel stil boyutunu daha olumlu tarzda etkilediği dikkate alınarak, anasınıfı programları ve fiziksel şartları yeniden gözden geçirilmelidir.
- Çocukların bilişsel stillerini geliştirmeye yönelik anne baba eğitimleri gerçekleştirilmeli, bu konuda yazılı ve görsel medya pay sahibi olmalıdır.

#### KAYNAKLAR

- Atasoy, B. (2004). Bilgisayar Destekli Öğretim Ortamlarında Farklı Bilişsel Stillere Sahip Öğrencilerin Öğrenme Stratejilerini Kullanma Durumlarının Akademik Başarılarına Etkisi. (*Yüksek Lisans Tezi*). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boraz, H. M. ve Erol, M. (2014). Ahıska Türkleri: 70 Yıllık Sürgün Hikâyesi. İstanbul. <https://bianet.org/biamag/toplum/160936-Ahıska-Turkleri-70-Yillik-Surgun-Hikâyesi>. (Erişim tarihi:18.06.2017).
- Brodzinsky, D. M., Feuer, V., & Owens, J. (1977). Detection of linguistic ambiguity by reflective, impulsive, fast/accurate, and slow/inaccurate children. *Journal of Educational Psychology*, 69(3), 237-243.

- Carlson, S.M., Meltzoff, A.N. (2008). Bilingual experience and executive functioning in young children, *Developmental Science*, 11(2), 282-298.
- Ceylan E. (2008). *Okulöncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demir, S. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna giden 36-60 aylık çocukların bilişsel gelişim özellikleri açısından karşılaştırılması (Kütahya İli Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demiray, E. (2011), Ahıska Türkleri ağız. *Doktora Tezi*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demiray, E. (2012). Anavatanlarından Sekiz Ülkeye Dağıtılmış Bir Halk: Ahıska Türkleri. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 877-885.
- Doğan E. (2013). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilişsel Stillerinin Anne Davranışları Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi Ve **Eğitimi Bilim Dalı, Konya**.
- Durak-Demirhan T. (2012). Bilişsel Tempo Eğitimi Programının 5–6 Yaş Çocuklarının Bilişsel Tempoları Ve Davranış Sorunlarına Etkisinin İncelenmesi. (*Doktora Tezi*), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eska, B. & Black, K. N. (1971). Conceptual Tempo in Young Grade-School Children. *Child Development*, 42, 505-516.
- Gander, J.M. ve Gardiner, H.W. (2004). Çocuk ve Ergen Gelişimi, (Yay. Haz.: B. Onur), 5. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
- Giren, S. (2008). Kendini Kontrol Eğitiminin Okulöncesi Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Algıları İle Bilişsel Tempolarına Etkisinin İncelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Grove, C.N. (2017). Cognitive Styles Across Cultures, *The International Encyclopedia Of Intercultural Communication*. IN: John Wiley & Sons.
- Karasar, Niyazi (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Messer, S.B., & Brodzinsky, D.M. (1981). Three-Year Stability of Reflection – Impulsivity in Young Adolescents. *Developmental Psychology*, 6, 848-850.
- Seçer, Z. (2003) Yoğun Düşünme Eğitimi Programının Çocukların Ahlaki Yargılarına Etkisinin İncelenmesi. (*Doktora Tezi*). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Seçer Z., Çeliköz N., Erişen Y. ve Durak T. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Düşünme Becerileri. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 93-104.
- Seçer, Z., Sarı, H., Çeliköz, N. ve Üre, Ö. (2009). Okul **Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilişsel Stillerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 407-419.
- Özkan, H.K. ve Tozduman-Yaralı, K. (2016). Beş-Altı Yaş Çocuklarının Bilişsel Stilleri ile Sosyal Yetkinlik ve Davranış Durumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 24(5), 2195-2206.
- Sarıca, Ö. (2010). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Benlik Kavramlarının Çeşitli Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*), **İstanbul**: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Umay, A. ve Kızıltuğ, Ş. (2007). Analitik ve bütünsel düşünenlerin problem çözme davranışı üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu*, 12 – 14 Mayıs 2007, Bakü, Azerbeycan.
- Varnum, M. E. W., Grossmann, I., Kitayama, S. and Nisbett, R. E. (2010). The origin of cultural differences in cognition: evidence for the social orientation hypothesis, *Current Directions in Psychological Science*, 19(1), 9-13.
- Ward, W. C. (1968). Reflection-impulsivity in kindergarten children. *Child Development*, 39, 867-874.
- Witkin, H. A., Moore, C. A., Goodenough, D. R., & Cox, P. W. (1977). Field-dependent and fieldindependent cognitive styles and their educational implications. *Reviews of Educational Research*, 47, 1-64.
- Yaralı K. (2015). **Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Bilişsel Tempolarına Göre Benlik Algılarının İncelenmesi**. (*Yüksek Lisans Tezi*). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

### Extended Abstract

Individually, children have their own specific ways of perceiving, processing and remembering information. These are not the talent differences in which the performance capacities of children are measured but rather the differences in the way they think and shape. One of the ways researchers investigate these differences is to describe and evaluate the individual's cognitive style. Cognitive style can be defined as the way children approach an individual task. Researchers have identified many cognitive styles. One of the most studied cognitive styles is cognitive tempo, sometimes called conceptual tempo. Cognitive tempo can be impulsive or reflective. When solving a problem, impulsive children respond quickly and make many mistakes. They use very little time to analyze and data or actions. This is why they make many mistakes. Reflective children use more time to analyze the data and make fewer mistakes. Different ways of thinking and perception are observed in different societies. Some cultures exhibit a more analytical way of thinking, while others exhibit a more holistic way of thinking. Research on cognitive styles of different cultures reveals that culture has a strong, resilient effect on brain and behavior. For this reason, it was aimed to investigate Ahıska Turks and cognitive styles of Turkish children in this current study.

For the purpose of the study preschool and Year 1 children who are reflective, impulsive or slow false are examined according to the variables of being Turkish or Ahıska Turks, gender, age, type of family, number of siblings, age/educational status and occupation of parents. This study is designed as relational survey method which is one of the descriptive survey models. The study group consisted of 110 Ahıska Turks children of 5-6 year olds living in the Uzumlu district of Erzincan Province and 110 Turkish children of 5-6 olds living in the centrum of Erzincan province. 'Kansas Reflection-Impulsivity Scale for Preschool (KRISP-A)' developed by Wright (1971) and adapted to Turkish by Seçer et al. (2003) and 'Personal Information Form' developed by researchers were used as data collection tools. IBM SPSS Statistics 21.0 package program was used to analyze data. A cross-table and Chi-square analysis method were used to examine whether there were differences in the cognitive styles of Ahıska Turks and Turkish children according to the variables determined in the cognitive styles.

According to results, in terms of the variables of gender, age, the state of being someone who lives next to the family and fathers' age, there is no significant differentiation in the cognitive styles between Ahıska Turks and Turkish. For variable of relatives living with the family there is no differentiation

between groups in terms of the number of errors of ‘Kansas Reflection-Impulsivity Scale’ however, when looking at the response time, differentiation have been found in children of Ahıska Turks. In addition, there was no significant difference in the thinking time of these children, but there was a significant difference in the number of errors. For children of Ahıska Turks, the children who had a relative next to the family responded more quickly than the children who had not a relative living next to their family. This shows that the children of Ahıska Turks are more intuitive.

In similar way, the variable of father job does not lead differentiation for Ahıska Turks and Turkish, while it leads differentiation in response time for children of Ahıska Turks. When there is a significant difference in the number of errors in the age of mother and father of Turkish children, there is no differentiation for Ahıska Turks. There is no differentiation in response times. According to the educational level of mother and father, Ahıska Turks and Turkish children’s thinking time and error numbers do not differ. The educational level of fathers affects the number of errors, rather than the duration of children’s thinking. As a result, the presence of a relative living with family like grandmother or grandfather other than parents has a positive impact on the reflective-impulsive cognitive style of children.

